

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA KREATIV FIKRLASHNI
RIVOJLANTIRISH. O'QUVCHILARNI IJODIY FIKRLASH VA
MUAMMOLARNI HAL QILISH KO'NIKMALARIGA O'RGATISH.**

Murodova Qunduz

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1 guruh

Annotatsiya: *Mazkur maqolada kreativlik tushunchasi, bu tushunchaning boshlang'ich ta'lim tizimidagi ahamiyati, kreativ fikrlashga o'rgatishning usul va vositalari haqida ma'lumotlar keltirib o'tilgan. Va bu maqoladan o'qituvchi va otalar o'ziga kerakli bo'lgan metodlar olishi mumkin.*

Kalit so'zlar: *Ta'lim, fikrlash, metodlar, kreativlik, erkinlik*

Kirish

Bugungi ta'lim tizimi o'quvchilarning nafaqat bilimlarini, balki ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini ham rivojlantirishni taqozo etadi. Boshlang'ich ta'lim esa bu jarayonning asosini tashkil etadi. Bu davrda o'quvchilarda kreativ fikrlashni shakllantirish, ular uchun yangi g'oyalar yaratish va muammolarni o'zlari hal qilish imkoniyatlarini yaratish muhimdir.

Kreativ fikrlash — bu yangi, original g'oyalar yaratish, mavjud muammolarni boshqa yondashuvlar orqali hal qilish va o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish qobiliyatidir. O'quvchilarda kreativ fikrlashni rivojlantirish nafaqat ular uchun foydalidir, balki jamiyat uchun ham muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar metodologiyasi

Kreativ fikrlashni o'rganish jarayonida, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan metodologiyalar quyidagi ilmiy adabiyotlar asosida tashkil etiladi:

Guilford, J. P. (1950). "Creativity." *American Psychologist*.

J.P. Guilfordning ijodiy fikrlashning o'lchovlari va tipologiyalari haqida olib borgan ishlari bu sohada asosiy nazariy ishlarni tashkil etadi. U kreativ fikrlashni "divergent thinking" (boshqacha, keng qamrovli fikrlash) deb atagan va uni o'quvchilarning yaratuvchanlik darajasi va o'ziga xos yondashuvlar orqali baholagan.

Amabile, T. M. (1996). *Creativity in Context*. Amabile ijodkorlikni va kreativlikni o'rganishda kontekstning (muammo, sharoit, ijtimoiy muhit) ta'sirini tushuntiradi. U kreativ fikrlashni rivojlantirishda muhit va sharoitlar qanday rol o'ynashini yoritadi, bu esa boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijodiy yondashuvlarini shakllantirishda ahamiyatli bo'ladi.

Runco, M. A. (2004). *Creativity: Theories and Themes: Research, Development, and Practice*. Runco kreativ fikrlash nazariyasini yanada rivojlantirib, yaratuvchanlik va

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

o'qitish usullarining o'zaro bog'liqligini o'rgangan. Uning ishlari, o'quvchilarga ijodiy fikrlashni o'rgatishda eng samarali usullarni tanlashda yordam beradi.

Kreativ fikrlash — bu yangi va original g'oyalar, fikrlar yoki yechimlar yaratish jarayoni. Kreativ fikrlash odatda muammolarni hal qilishda yoki yangi imkoniyatlarni topishda qo'llaniladi. Bu, o'quvchilarning yoki kattalarning turli vaziyatlarga yangi va noan'anaviy yondashuvlarni qo'llash qobiliyatini ifodalaydi.

Kreativ fikrlashning asosiy xususiyatlari:

1. Yangi g'oyalar yaratish	Kreativ fikrlash odamlarning ilgari mavjud bo'lmagan, yangi va original g'oyalarni ishlab chiqish qobiliyatini o'z ichiga oladi.
2. Muammolarni hal qilish	Kreativ fikrlash muammolarni turli yo'llar bilan hal qilishga yordam beradi. Bunda an'anaviy yondashuvlardan tashqari, noan'anaviy va innovatsion yechimlar izlanadi.
3. Divergent fikrlash	Bu, biror masalani ko'p turli yo'llar bilan ko'rish va turli xil yechimlarni topish jarayonidir. Divergent fikrlash kreativ fikrlashning asosiy elementlaridan biridir.
4. O'zgartirish va yangilanish	Kreativ fikrlash jarayonida eski yoki mavjud g'oyalarni yangilash, o'zgartirish va yangi shaklga keltirish ham mumkin.

Boshlang'ich Ta'limda Kreativ Fikrlashni Rivojlantirish Metodlari

Boshlang'ich ta'limda kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun quyidagi metodlarni qo'llash mumkin:

Problemalar orqali o'rganish

Muammoni hal qilishga yo'naltirilgan metodlar boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni ijodiy fikrlashga o'rgatishda juda samarali bo'lishi mumkin. Bunday metodlar quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Muammo qo'yish: O'quvchilarga o'zaro kelishilgan muammo yoki vazifani berish, shu orqali ularga yangi g'oyalarni ishlab chiqish imkonini yaratish.

Ijodiy fikrlash jarayoni: O'quvchilardan muammoni hal qilishning turli xil usullarini taklif qilishni so'rash.

2. Natijalarni tahlil qilish: O'quvchilar o'zlarining yechimlarini taqdim etganidan so'ng, natijalarni birgalikda tahlil qilish va eng samarali variantlarni aniqlash.

Qiziqarli va interfaol darslar

Kreativ fikrlashni rivojlantirishda o'quvchilarga qiziqarli va interfaol darslar o'tkazish muhimdir. Bunday darslarda o'quvchilar mavzularni turli ko'rinishlarda o'rganadilar, masalan:

Boshqalar bilan guruhlarda ishlash: O'quvchilar o'zaro hamkorlikda fikr almashib, kreativ yechimlar ishlab chiqadilar.

Rasm va san'at faoliyatlari: Tasviriy san'at orqali o'quvchilar o'z fikrlarini ifodalashadi va yangi g'oyalarni yaratadilar.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

O'yinlar va simulyatsiyalar: O'quvchilarga qiziqarli o'yinlar orqali fikrlashni rivojlantirish imkoniyatlari beriladi.

O'quvchilarga erkinlik berish

O'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifodalash imkonini berish muhimdir. Bu, ularning ijodiy qobiliyatlarini ochib beradi. O'quvchilar o'zlari mustaqil ravishda fikr yuritishga, yangi g'oyalar yaratishga va ularni boshqalarga tushuntirishga o'rganadilar.

Boshlang'ich Ta'limda Kreativ Fikrlashni O'lchash

Kreativ fikrlashni rivojlantirishni o'lchash uchun bir nechta metodlar mavjud. Bu metodlar orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlari va muammolarni hal qilish ko'nikmalari aniqlanishi mumkin.

Kreativlikni baholash

O'quvchilarning yechimlarini tahlil qilish: O'quvchilarning turli muammolarni hal qilish usullari va yechimlarini tahlil qilib, kreativ fikrlash darajasini aniqlash mumkin.

Kreativ mashqlar: O'quvchilarga ijodiy mashqlar berish va ularning natijalarini tahlil qilish orqali kreativlik darajasini o'lchash.

O'quvchilarning fikrini o'rganish

O'quvchilarning o'z fikrlarini ifodalash imkoniyatlarini oshirish orqali ular yaratgan g'oyalar va yechimlarni qanday baholashni o'rganish mumkin.

Boshlang'ich Ta'limda Kreativ Fikrlashni Rivojlantirishning Foydalari

Kreativ fikrlashni rivojlantirish boshlang'ich ta'limda o'quvchilarga bir qancha foydalar keltiradi:

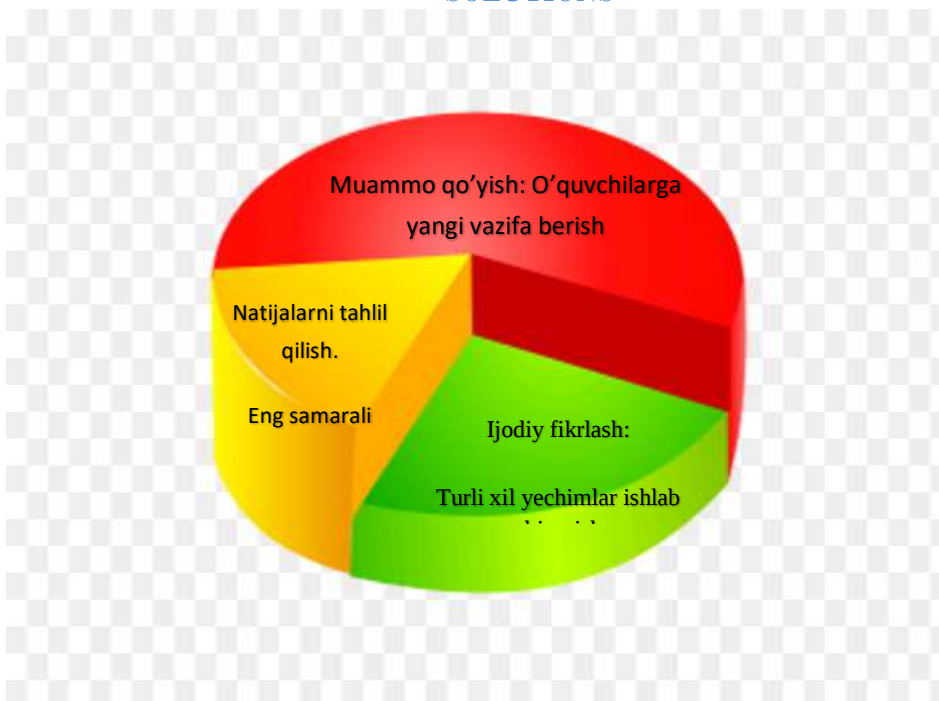
Intelektual rivojlanish: Kreativ fikrlash o'quvchilarning analitik va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini oshiradi.

Muammolarni hal qilish qobiliyati: O'quvchilar yangi muammolarni hal qilishni o'rganadilar, bu esa ularni kelajakda turli sohalarida muvaffaqiyatli qiladi.

Shaxsiy rivojlanish: Kreativ fikrlash o'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni kuchaytiradi, o'z fikrini ifoda etish va boshqa fikrlarni qabul qilishda yordam beradi.

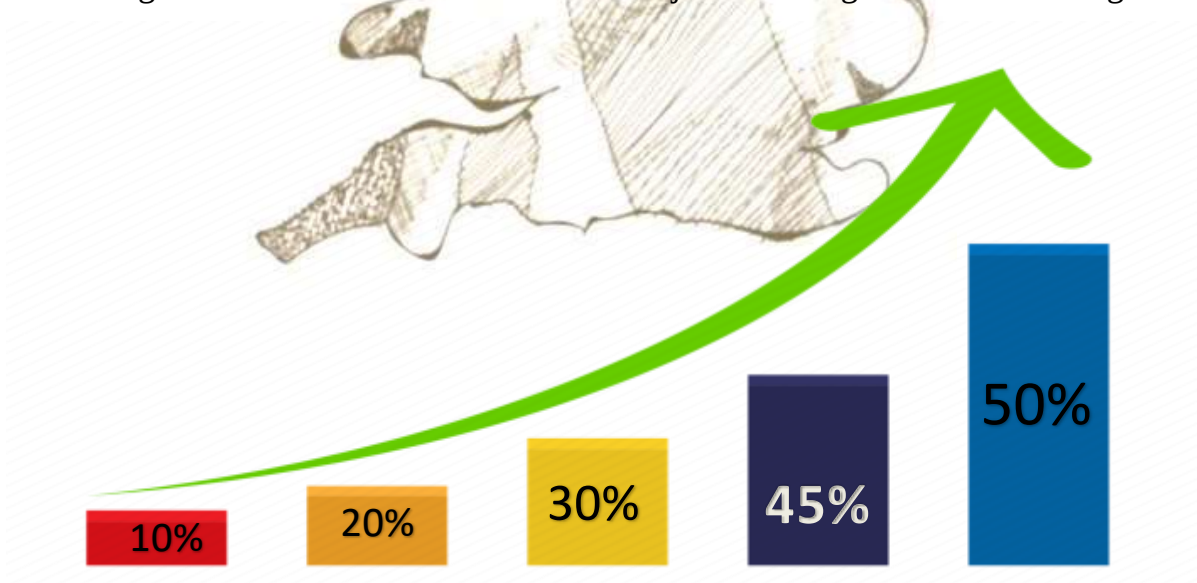
Boshlang'ich Ta'limda Kreativ Fikrlashni Rivojlantirish Jarayoni

Boshlang'ich ta'limda kreativ fikrlashni rivojlantirishning turli jihatlarini foiz ko'rsatkichlari yordamida ifodalash o'quvchilarni yaratishga undaydigan, ijodiy yondashuvlar orqali o'quvchilarning rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatayotganini ko'rsatadi. Quyida boshlang'ich ta'limda kreativ fikrlashni rivojlantirishning ba'zi asosiy jihatlarini va ularga beriladigan foizli taqsimot keltirilgan:

Boshlang'ich Ta'limda Kreativ Fikrlashni Rivojlantirishning Foiz Ko'rinishidagi Ta'siri

Muammolarni hal qilish qobiliyati 50%

Ijodiy fikrlar yaratish 45%

Mustaqil fikrlash 30%

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

Guruhda ishlash ko'nikmalari 20%

Shaxsiy rivojlanish 10%

Xulosa:

Boshlang'ich ta'limda kreativ fikrlashni rivojlantirish o'quvchilarga nafaqat muammolarni hal qilishda, balki ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida ham muhim ahamiyatga ega. Kreativ fikrlash o'quvchilarga yangi g'oyalar yaratish, keng qamrovli fikrlashni rivojlantirish va o'z fikrlarini erkin ifodalashga yordam beradi. O'quvchilarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda turli metodologik yondashuvlar, jumladan, muammolarni hal qilish, interfaol o'qitish usullari va guruhda ishlashni o'rgatish samarali hisoblanadi.

Boshlang'ich ta'limda kreativ fikrlashni shakllantirish orqali o'quvchilar o'zlarining ijodiy va analitik qobiliyatlarini oshiradilar, shuningdek, mustaqil va samarali qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. O'qituvchilar, ijodiy fikrlashni rivojlantirishda o'z darslarini turli metod va vositalar bilan boyitishlari zarur. Kreativ fikrlash nafaqat bilimni kengaytirish, balki o'quvchilarning shaxsiy o'sishiga, ijtimoiy faolligiga va kelajakdagi muvaffaqiyatlariga katta ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, kreativ fikrlashni baholashda ilmiy metodlar, jumladan, Torrance testlari va divergent fikrlash o'lchovlari kabi vositalar qo'llanilishi o'quvchilarni yanada chuqurroq tahlil qilishga imkon beradi. Bu usullar kreativlikni o'lchash va rivojlantirishda samarali vositalar bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. **Amabile, T. M.** (1996). *Creativity in Context*. Westview Press.
2. **Barrows, H. S.** (1986). "A Taxonomy of Problem-based Learning Methods." *Medical Education*.
3. **De Bono, E.** (1992). *Six Thinking Hats*. Penguin.
4. **Doyle, W.** (2011). *The Creative Classroom: Innovative Teaching for 21st-Century Learners*. Routledge.
5. **Guilford, J. P.** (1950). "Creativity." *American Psychologist*.
6. **Runco, M. A.** (2004). *Creativity: Theories and Themes: Research, Development, and Practice*. Elsevier Academic Press.
7. **Runco, M. A., & Jaeger, G. J.** (2012). "The Standard Definition of Creativity." *Creativity Research Journal*.
8. **Vygotsky, L. S.** (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
9. **Torrance, E. P.** (1974). *Torrance Tests of Creative Thinking (TTCT)*.

